

स्थानीय राजपत्र

भाग २ खण्ड ४ संख्या ५

ताराखोला गाउँपालिकाको होमस्टे सञ्चालन
तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७७.

ताराखोला गाउँपालिकाद्वारा प्रकाशित
राजपत्र

ताराखोला गाउँपालिका

ताराखोला गाउँपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड (४)

संख्या (३)

मिति - २०७७/११/११

भाग : २

ताराखोला गाउँपालिका

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा १०२ उपदफा १ बमोजिम ताराखोला गाउँपालिकाको गाउँ कार्यपालिकाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको कार्यविधि सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

संवत् २०७७ सालको कार्यविधि नं. ११

कार्यविधिको नाम : ताराखोला गाउँपालिकाको होमस्टे सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७७

प्रस्तावना : ग्रामिण समुदायको संलग्नतामा स्थानीय सम्भावनाहरूको उजागर तथा श्रोत साधनको उच्चतम प्रयोग गरी स्वरोजगारका अवसर सिर्जना गर्न, ग्रामीण अर्थतन्त्रमा योगदान पुर्याउने एवं पर्यटनको माध्यमबाट ग्रामिण विकास, प्रवर्द्धन, व्यवस्थापन र नियमन गर्न वाञ्छनीय भएकोले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा (१०२) को उपदफा (२) ले दिइएको अधिकार प्रयोग गरी ताराखोला गाउँपालिकाले यो कार्यविधि बनाएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

१. यस कार्यविधिको नाम “ताराखोला गाउँपालिकाको होमस्टे सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि २०७७” रहेको छ ।
२. योकार्यविधितुरुन्तप्रारम्भहुनेछ।

२. परिभाषा :

विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नागलेमा यस कार्यविधिमा

- क. “होमस्टे” भन्नाले पर्यटकलाई आवास, खाना र अन्य सेवा प्रदान गर्ने उद्देश्यले, आफ्नै घर वा समुदायमा निजी वा सामूहिक रूपमा सञ्चालन गरिएको घरवास सेवा सम्भन्नु पर्छ ।
- ख. “सामुदायिक होमस्टे” भन्नाले ग्रामीण क्षेत्रमा कम्तीमा पाँच वटा अलग अलग स्वामित्व भएका घरधनीले सामूहिक रूपमा व्यवस्थापन गरी सञ्चालन गरेको होमस्टे सम्भन्नु पर्छ ।
- ग. “निजी होमस्टे” भन्नाले ग्रामीण क्षेत्रमा एकल रूपमा दर्ता गरी निजी स्तरमा संचालित होमस्टे सम्भन्नु पर्छ ।
- घ. “कार्यालय” भन्नाले ताराखोला गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय सम्भन्नु पर्छ ।
- ङ. “वडा” भन्नाले ताराखोला गाउँपालिका अन्तर्गतका वडालाई सम्भन्नु पर्छ
- च. “होमस्टे इकाई” भन्नाले होमस्टे सञ्चालन गर्न व्यवस्थापन समिति अन्तर्गत रहेका प्रत्येक घर सम्भन्नु पर्छ ।
- छ. “पाहुना” भन्नाले होमस्टे भएको क्षेत्रमा वास वस्नेगरी वा छोटो अवधिका लागि घुम्न आउने पर्यटक वा आगन्तुक वा अतिथि सम्भन्नु पर्दछ ।

३. उद्देश्य :

होमस्टे सञ्चालनका मुख्य उद्देश्य देहाय वमोजिम हुनेछन् ।

- क. ग्रामीण पर्यटनको सम्भावनाहरूको उजागर तथा श्रोत साधनको उच्चतम प्रयोग गरी ग्रामीण क्षेत्रको आत्मनिर्भरता बढाउने,
- ख. ग्रामीण क्षेत्रमा जनतालाई पर्यटन व्यवसायमा सहभागी गराई जीवनस्तर सुधार गर्ने,
- ग. होमस्टेको माध्यमबाट ग्रामीण तथा स्थानीयस्तरमा स्वरोजगारको अवसर सृजना गर्ने,
- घ. पर्यटकलाई सुलभ, सुपथ, सरल र सहज बातावरणमा स्थानीय परिवेश, परिकार, रीतिरिवाज, कला संस्कृति र रहनसहनको उत्कृष्ट अनुभव गराउने,
- ङ. सामाजिक सद्भाव कायम राख्दै विवधता भित्रको आत्मीय एकता अभिवृद्धि गर्ने,
- च. ग्रामीण क्षेत्रका ऐतिहासिक, धार्मिक, सांस्कृतिक एवं रमणीय सम्पदाहरूको संरक्षण

तथा जगेर्ना गर्ने ।

४. होमस्टेको वर्गीकरण :

सामूहिक व्यवस्थापन गरी ग्रामीण क्षेत्रमा सञ्चालनमा रहेको होमस्टेमा सामुदायिक ग्रामीण होमस्टे र ग्रामीण क्षेत्रमा कुनै व्यक्तिले एकल रूपमा दर्ता गरी निजी स्तरमा सञ्चालित होमस्टेलाई निजी होमस्टेको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ । होमस्टेको वर्गीकरण सम्बन्धी अन्य विवरण अनुसूची-१ मा भए वमोजिम हुनेछ ।

५. होमस्टेको दर्ताका लागि न्यूनतम मापदण्डहरू:

- (१) होमस्टे दर्ताका लागि देहाय वमोजिमका न्यूनतम मापदण्ड पूरा गर्नु पर्नेछ ।
- क. पाहुनाको लागि हरेक घरमा कम्तीमा एक कोठा र एक वेड भएको हुनुपर्ने र बढीमा चारकोठा र आठ वेड मात्र राख्न पाइने,
- ख. शौचालय र स्नानगृहको अनिवार्य व्यवस्था भएको हुनुपर्ने,
- ग. धरायसी र वातावरणीय सरसफाइको राम्रो व्यवस्था हुनुपर्ने र फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि कुहिने तथा नकुहिने फोहोरको छुट्टाछुट्टै व्यवस्था भएको हुनुपर्ने,
- घ. खानपानमा पुर्याइएको सेवा, सुविधा, गुणस्तर तथा उपलब्ध गराइएको आवासमा रहेको सुविधाका आधारमा औचित्यपूर्ण मूल्य सहितको मेनुको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने,
- ङ. सामुदायिक होमस्टे वा निजी होमस्टे सञ्चालन गर्दा समूहमा प्रत्येक घरमा कम्तीमा १ जना युवा जनशक्ति समेत अनिवार्य रूपमा बसोबास गरिरहेको हुन पर्ने ।
- (२) होमस्टे दर्ताको लागि आवश्यक अन्य मापदण्ड अनुसूची-घ वमोजिम हुनेछ ।

६. दर्ताकालागिनिवेदनदिने:

- (१) होमस्टे सञ्चालन गर्न चाहने व्यक्ति वा समुदायले देहाय वमोजिमका कागजात सहित अनुसूची-२ वमोजिमको ढाँचामा रु. १००।- को रसिद काटी ताराखोला गाउँकार्यपालिकाको कार्यालयमा निवेदन दिनु पर्नेछ ।
- क. वडा कार्यालयको सिफारिश
- ख. जग्गा धनी प्रमाण पूर्जा वा पैतृक यकीन हुने प्रमाण वा मञ्जुरीमा वा भाडामा लिएको भए सो को सम्भौताको प्रतिलिपि ।
- ग. होमस्टे सञ्चालकको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि ।
- घ. सामुदायिक होमस्टेको हकमा कम्तीमा पाँच जना घरधनीले आ-आफ्नो घरमा सामूहिक रूपमा होमस्टे सञ्चालन गर्न सहमत भएको लिखित प्रतिवद्बता र वडा कार्यालयको सिफारिस ।
- (२) उपदफा (२) वमोजिमको निवेदन प्राप्त भएपछि गाउँपालिका अध्यक्षले तोकेको

प्रतिनिधिको संयोजकत्वमा सम्बन्धित वडाको अध्यक्ष तथा स्वास्थ्य, कृषि र वन वातावरण हेर्ने कर्मचारी समेतको पाँच सदस्यीय समितिले निरीक्षण गरी दफा-छ वमोजिमको मापदण्ड पूरा भए नभएको बारे गाउँपालिकाको कार्यालयमा एक महिना भित्र प्रतिवेदन दिनुपर्नेछ । समितिले आफ्नो कामको सम्बन्धमा आवश्यकतानुसार विज्ञहरुको सहयोग लिन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) वमोजिमको निरीक्षणबाट तोकिएको मापदण्ड पूरा भएको प्रतिवेदन प्राप्त भएमा गाउँपालिकाले सात दिनभित्र दश हजार रुपैयाँ शुल्क लिई दर्ता गर्नु पर्नेछ र अनुसूची-४ बमोजिमको ढाँचामा होमस्टे सञ्चालन प्रमाणपत्र दिनु पर्नेछ ।

(४) मापदण्ड पूरा नगरेकाको हकमा आवश्यक सुधार गर्न समय दिई पुनः स्थलगत निरीक्षण गर्दा तोकिएका मापदण्ड पूरा गरेको पाइएमा उपदफा (३) बमोजिम दर्ता प्रमाणपत्र दिनु पर्नेछ ।

(५) उपदफा (३) बमोजिम होमस्टे दर्ता गर्दा र दफा ज्ञघ को उपदफा (१) बमोजिम होमस्टे नवीकरण गर्दा लाग्ने शुल्क सम्बन्धित गाउँपालिकाको राजश्व खातामा राख्नुपर्नेछ ।

७. होमस्टेका मुख्य पर्यटकीय रक्रियाकलापः

(१) मनोरञ्जनका लागि होमस्टे स्थानीय क्षेत्रमा सञ्चालन गर्ने जिविकोपार्जनका कार्यक्रम, सास्कृतिक कार्यक्रम र परम्परागत खेल, जंगल ट्रेक, इको ट्रेक, कृषि फार्म, पशु फार्म अवलोकन, अध्ययन तथा सिकाइ केन्द्र संग्रालय दृश्यावलोकन, क्यानोनीव सूर्योदय, सूर्यास्त, वन्यजन्तु अवलोकन, अवलोकन, प्राकृतिक चिकित्सा आदि पर्यटकीय क्रियाकलापका कार्यक्रमको व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) मा लेखिए बाहेक होमस्टे देहाय वमोजिमको कार्यक्रमको आयोजना गर्नसक्नेछन् ।

क. स्थानीय प्रचलन अनुसार फूलमाला/गुच्छाका साथ पर्यटकलाई स्वागतको व्यवस्था मिलाउने ।

ख. होमस्टे बस्ने पर्यटकहरुलाई गाउँघरमा उत्पादित स्थानीय तथा प्राङ्गारिक खाना खुवाई फरकपनको अनुभूति दिने ।

ग. पर्यटकलाई पारिवारिक वातावरणको अनुभव दिलाउने ।

घ. स्थानीय उत्पादन र संस्कृति भल्कने मायाको चिनो र फूलमाला आदिमा पर्यटकलाई विदाई गर्ने ।

ङ. पर्यटक होमस्टेबाट विदाई भएपछि उनीहरु गन्तव्यमा पुगे नपुगेको जानकारी लिने ।

८. होमस्टेले दर्तापश्चात् पुरा गर्नुपर्ने अन्य मापदण्डहरू:

- (१) होमस्टे सञ्चालकले दर्ता पश्चात् पुरा गर्नुपर्ने अन्य मापदण्डहरू देहाय बमोजिम हुनेछन् ।
- क. सुरक्षा निकायसँग समन्वय गरी पर्यटक सुरक्षाको व्यवस्था मिलाउनु पर्ने ।
- ख. पर्यटकको स्वास्थ्य स्थितिको पूर्व जानकारी लिई सोही बमोजिमको खानपानको व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
- ग. सामुदायिक होमस्टेको होमस्टेको लागि यथासक्य सामुदायिक भवन वा भाडामा हलको व्यवस्था मिलाउने ।
- घ. हरेक वर्ष लेखा परीक्षण गराउने र पर्यटकको तथ्याङ्क व्यवस्थित गरी राख्ने तथा वार्षिक रूपमा सम्बन्धित निकायमा पेश गर्ने ।
- ङ. प्रत्येक वर्ष पौष मसान्तसम्म आन्तरिक राजश्व विभाग अन्तर्गतका कार्यालयबाट कर चुक्ता गर्नुपर्ने ।

९. होमस्टे व्यवस्थापन तथा सञ्चालन समिति:

- (१) सामुदायिक होमस्टे सञ्चालन गर्नका लागि सञ्चालकहरूको भेला गरी देहाय बमोजिमको होमस्टे व्यवस्थापन तथा सञ्चालक समिति गठन गर्न पर्नेछ ।

क. समुदायका सदस्यहरूबाट एक जना	-	अध्यक्ष
ख. समुदायका सदस्यहरूबाट एक जना	-	उपाध्यक्ष
ग. समुदायका सदस्यहरूबाट एक जना	-	कोषाध्यक्ष
घ. समुदायका सदस्यहरूबाट महिला सदस्य	-	सदस्य
ङ. समुदायका सदस्यहरूबाट एक जना	-	सदस्य सचिव
- (२) होमस्टेमा सहभागी हुने घरको संख्याको आधारमा समावेशी हुने गरी समुदायले थप ६ जना सम्म सदस्यको चयन गर्न सक्नेछ ।
- (३) सञ्चालक समितिमा एकाघरका सदस्य मध्येबाट नदोहरीने गरी प्रतिनिधित्व गर्नुपर्नेछ ।
- (४) सञ्चालक समितिको गठन उपदफा (३) बमोजिम नभएको खण्डमा यो कार्यविधि लागु भएको महिना भित्र साधारण सभा बसी सोही बमोजिम पुनर्गठन गर्नुपर्नेछ ।
- (५) उपदफा (१) बमोजिमको समिति गठन गर्दा सर्वसम्मत रूपमा गठन गर्नुपर्नेछ । सर्वसम्मत हुन नसकेमा एक घर एक मत को आधारमा मतदानबाट बहुमत ल्याउने सदस्यहरूलाई चयन गर्नु पर्नेछ ।

१०. सञ्चालक समितिको काम कर्तव्य र अधिकार:

होमस्टे व्यवस्थापन तथा सञ्चालक समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) पर्यटकीय क्रियाकलापहरू र पर्यटक र सञ्चालकहरूले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिताको बारेमा जानकारी गराउने,
- (ख) आगन्तुक पाहुनाको स्वागत तथा आवासको व्यवस्था मिलाउने,
- (ग) पाहुनाको अभिलेख दर्ता तथा रेकर्डको व्यवस्थापन गर्ने,
- (घ) आय व्ययको श्रेस्ता व्यवस्थित र दुरुस्त राख्ने,
- (ङ) प्रत्येक होमस्टे र ग्रामीण क्षेत्रको सरसफाई तथा अन्य व्यवस्थापन पक्षको नियमित अनुगमन गर्ने,
- (च) स्थानीय पर्यटन प्याकेजहरूको निर्माण एवं प्रचार प्रसार गर्ने,
- (छ) स्थानीय प्रविधि, ज्ञान सिप, वातावरण, परम्परा, शैली, भेषभूषा, कला तथा साँस्कृतिको संरक्षण गर्ने,
- (ज) साँस्कृतिक कार्यक्रमहरूको प्रदर्शन/ व्यवस्थापन गर्ने,
- (झ) पाहुनाको स्वास्थ्योपचार र अन्य आकस्मिक सेवाको व्यवस्थापन र समन्वय गर्ने,
- (ञ) होमस्टेसम्म पुग्नको लागि पथचिन्ह(साइनेज), लोकेसन, म्याप लगायतका पूर्वाधारको व्यवस्था मिलाउने,
- (ट) पर्यटक आवास गृहमा उपलब्ध हुने सेवा, सुविधाको गुणस्तरका आधारमा मेनु र मूल्य निर्धारणमा एकरूपता कायम गर्ने,
- (ठ) प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको पँतिस दिनभित्र पाहुना संख्या, प्रमुख क्रियाकलाप, आय तथा व्यय देखिने वार्षिक प्रतिवेदन सम्बन्धित स्थानीय तह, पर्यटन कार्यालय र प्रदेश मन्त्रालयमा पठाउने,
- (ड) स्थानीय तहको होमस्टे समन्वय समिति र मन्त्रालयसँग नियमित सम्पर्क र सञ्चार गर्ने,
- (ढ) अनुसूची-छ बमोजिमको सूचना पहुनाले देख्ने स्थानमा राख्न लाग्ने,
- (ण) होमस्टे विकास, प्रवर्द्धन तथा व्यवस्थापनका लागि अध्ययन, अवलोकन भ्रमण जस्ता कार्य गराउने,
- (त) होमस्टे व्यवस्थापन तथा सञ्चालन समितिले आफ्नो होमस्टेबाट दिन सक्ने छुट र अफरहरूको प्रचार प्रसार गर्ने,
- (थ) प्रत्येक सामुदायिक होमस्टेले आफ्नो कोषमा जम्म भएको रकमको आधारमा सामाजिक उत्तरदायित्वका विभिन्न कार्यक्रमहरू गर्नुपर्ने ।

११. वडा स्तरीय होमस्टे समन्वय समिति:

- (१) स्थानीय तहले एक होमस्टे समन्वय समितिको गठन गर्न सक्नेछ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको समन्वय समितिमा देहाय बमोजिम सदस्य रहनेछन्।
- (क) सम्बन्धित वडाको वडा अध्यक्ष -संयोजक

- (ख) सम्बन्धित स्थानीय तहको कार्यपालिकाले तोकेको कार्यपालिका सदस्य- सदस्य
- (ग) पालिका क्षेत्रभित्र सामुदायिक होमस्टे सञ्चालक मध्येबाट कार्यपालिकाले तोकेका दुईजना - सदस्य
- (घ) गाउँपालिकाको आर्थिक विकास शाखाप्रमुख- सदस्य सचिव
- (३) स्थानीय तह होमस्टे समन्वय समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः
- (क) आफ्नो स्थानीय तहमा भएका होमस्टे व्यवस्थापन समितिहरू विच समन्वय र सहजीकरण गर्ने,
- (ख) पूर्वाधार विकास र क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- (ग) आकस्मिक स्वास्थ्य सम्बन्धी सहयोग र समन्वय गर्ने,
- (घ) सम्भाव्य पर्यटकीय सम्पदाहरूको विवरण तयार गर्ने,
- (ङ) पर्यटकको सञ्चार तथा सुरक्षामा समस्या देखिएमा सहयोग गर्ने,
- (च) आफ्नो स्थानीय तहमा पर्यटन सूचना केन्द्रको स्थापना गर्ने र अभिलेख व्यवस्थित गर्ने,
- (छ) स्थानीय कृषि उत्पादन प्रयोग गर्ने तथा प्राङ्गारिक कृषि प्रवर्द्धन गर्न स्थानीय कृषि जैविक प्रविधिमा सहयोग पुऱ्याउने।

१२. पर्यटन पूर्वाधार विकास योजनामा सहयोग सम्बन्धी व्यवस्था:

होमस्टेमा पर्यटन पूर्वाधार विकास तथा प्रवर्द्धनका लागि मन्त्रालयले कार्यविधि/मापदण्ड/निर्देशिका बनाई आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउन सक्नेछ।

१३. अनुगमन तथा निरीक्षण सम्बन्धी व्यवस्था:

- (१) मन्त्रालयले होमस्टेहरूमा आवश्यकता अनुसार अनुगमन गर्न सक्नेछ। यस कार्यमा सरोकारवालहरूलाई सहभागी गराउन सक्नेछ।
- (२) अनुगमन तथा निरीक्षणका क्रममा तोकिएको मापदण्ड पूरा नगरेको होमस्टेलाई मनासिव माफिकको म्याद लिई मापदण्ड पूरा गर्न लागउन सक्नेछ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिमको म्यादभित्र पनि मापदण्ड कायम गर्न नसकेका होमस्टेलाई मन्त्रालयले निलम्बन वा दर्ता खारेजका लागि तोकिएको निकायमा लेखी पठाउन सक्नेछ।
- (४) आवश्यकता अनुसार सरोकारवाला निकायहरूले स्वीकृत कार्यक्रम तथा बजेट कार्यान्वयनका क्रममा अनुगमन तथा निरीक्षण गर्न सक्नेछन्।
- (५) स्वीकृत कार्यक्रम तथा बजेट अनुसारको कामको कार्यान्वयनको क्रममा कुनै गुनासो आएमा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने कार्यालयले कुनै पनि समयमा निरीक्षण गरी

आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ। सो निर्देशनको पालना गर्नु होमस्टे सञ्चालकको कर्तव्य हुनेछ ।

१४. नवीकरण र स्वारेजी:

- (१) सामुदायिक तथा निजी होमस्टे सञ्चालकले देहाय बमोजिमको कागजात संलग्न गरी प्रत्येक आर्थिक वर्षको भाद्र मसान्तभित्र प्रक्रिया पुरा गरी होमस्टे नवीकरणको लागि स्थानीय तहको कार्यालयमा दुई हजार रुपैयाको रसिद काटी निवेदन दिनु पर्नेछ।
- (क) नवीकरण अवधिसम्मको लेखा परीक्षण प्रतिवेदन र होमस्टेले पर्यटकलाई प्रदान गरेको सेवाको विवरण,
- (ख) सामुदायिक होमस्टेको हकमा होमस्टे व्यवस्थापन तथा सञ्चालक समितिको प्रगति प्रतिवेदन (पर्यटन पूर्वाधार विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरेको भए सो को समेत प्रगति विवरण),
- (ग) होमस्टे व्यवस्थापन तथा सञ्चालन समितिको निर्णय,
- (२) उपदफा (१) बमोजिम नवीकरणको लागि निवेदन पर्न आएमा स्थानीय तहको कार्यालयले होमस्टेको निरीक्षण गरी मापदण्ड पूरा भएकाको हकमा होमस्टेको नवीकरण गर्नेछ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिमको समयभित्र नवीकरण नगर्ने होमस्टेले नवीकरणको म्याद सकिएको ६ महिनाभित्र सम्बन्धित कार्यालयबाट नवीकरण दस्तुरको दृष्ट प्रतिशत थप दस्तुर सहित नवीकरण गर्न सक्नेछ।
- (४) संघीय सरकारका विभिन्न निकायमा दर्ता भइ हाल सञ्चालनमा रहेका होमस्टेहरूले समेत कर चुक्ता र अन्य आवश्यक विवरण सहित स्थानीय तहमा दर्ता गर्न सक्नेछन्।
- (५) उपदफा (३) बमोजिमको समयभित्र नवीकरण नगर्ने होमस्टेले नवीकरणको म्याद सकिएको १ वर्ष भित्र सम्बन्धित कार्यालयबाट नवीकरण दस्तुरको छुट्ट प्रतिशत थप दस्तुर सहित नवीकरण गर्न सक्नेछ।
- (६) उपदफा (५) बमोजिमको समयभित्र नवीकरण नगर्ने होमस्टेले नवीकरणको म्याद सकिएको ५ वर्ष भित्र सम्बन्धित कार्यालयबाट नवीकरण दस्तुरको प्रत्येक वर्षको लागि शत प्रतिशत थप दस्तुर लिइ नवीकरण गर्न सक्नेछ।
- (७) उपदफा (६) बमोजिमको समयभित्र नवीकरण नगर्ने होमस्टेको नवीकरण हुने छैन र म्याद सकिएको समयबाटै उक्त होमस्टे स्वतः खारेज हुनेछ ।
- (८) नया दर्ता, नवीकरण, दण्ड, जरिवाना र शुल्क वापत प्राप्त राजश्व रकमो द्वप प्रतिशत रकम सम्बन्धित स्थानीय तहले प्रदेश सचिब कोषमा जम्मा गर्नुपर्नेछ ।

१५. होमस्टे नामसारी:

- (१) दफा ४ बमोजिम दर्ता भएका होमस्टेहरूको नामसारी गर्नुपर्ने अवस्था आएमा देहायका कागजात सहित सम्बन्धित स्थानीय तहले नामसारी गर्न सक्नेछः
- (क) सामुदायिक होमस्टेको हकमा होमस्टे व्यवस्थापन तथा सञ्चालक समितिको सिफारिस तथा निजी होमस्टेका लागि सम्बन्धित वडा कार्यालयको सिफारिस,
- (ख) जग्गा धनी प्रमाण पूर्जा वा पैतृक सम्पत्ती यकिन हुने प्रमाण वा मञ्जुरीनामा वा भाडामा लिएको भए सो को सम्भौताको प्रतिलिपि र शहरी क्षेत्रभित्र भएमा नक्सापासको प्रतिलिपि,
- (ग) होमस्टे नामसारी दिने तथा लिने दुवैको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि ।
- (घ) होमस्टेको लेखा परिक्षण प्रतिवेदन ।
- (ङ) होमस्टे दर्ताको प्रमाणत्र ।

१६. व्यवस्थापन खर्च:

- (१) होमस्टे व्यवस्थापन तथा सञ्चालन समितिले सामुदायिक होमस्टेमा आउने पर्यटकहरूबाट लिइने विल रकमको बढीमा दृण प्रतिशत रकम व्यवस्थापन खर्च वापत राख्न सक्नेछ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको व्यवस्थापन खर्च शुल्क होमस्टे व्यवस्थापन तथा सञ्चालक समितिले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिम उठेको रकम समितिको निर्णयले प्रचार प्रसार, व्यवस्थापन खर्च, टुर गाइडलाई दिइने भत्ता, होमस्टे सञ्चालकलाई तालिम, लेखापरिक्षण शुल्क, अतिथि सत्कार तथा सामाजिक उत्तरदायित्व निर्वाह गर्ने क्षेत्र जस्ता कार्यमा खर्च गर्न सक्नेछ ।

१७. लेखापरिक्षण:

होमस्टे व्यवस्थापन तथा सञ्चालक समिति तथा निजी होमस्टे सञ्चालकले वार्षिक रूपमा आर्थिक वर्ष समाप्त भएको टण दिनभित्र रजिष्टर्ड लेखापरीक्षकबाट आफ्नो श्रेस्ताको लेखापरीक्षण गराउनुपर्नेछ।

१८. प्रचार प्रसार तथा बजारीकरण:

होमस्टेको होर्डिङ्ग बोर्ड, साइनबोर्ड, ब्रोसियर, पोष्टर, सिडी जस्ता प्रचार प्रसारका सामाग्रीहरूको उत्पादन, वेबसाइड, फेसबुक, ट्वीटर लगायतका सामाजिक सञ्जालहरूको माध्यम, पत्रपत्रिका, रेडियो, टेलिभिजन, उत्सव, मेला, महोत्सव, गैर आवासीय नेपालीसँगको सहकार्य टुर अपरेटर तथा पत्रकारहरूलाई परिचयात्मक भ्रमण, भ्रमण प्याकेजको निर्माण तथा विक्री, छुट र अफरहरूको प्रचार प्रसार

जस्ता क्रियाकलापहरू पर्यटन सम्बन्धी स्थानीय कार्यालय तथा संस्था र स्थानीय तहले निजी क्षेत्रका ट्राभल तथा ट्रकिङ्ग एजेन्सीसँग सहकार्य गरी होमस्टेको प्रचार प्रसार तथा बजारीकरण गर्न सक्नेछ।

१९. विविध:

- (१) प्रसिद्ध धार्मिक तिर्थस्थलमा दर्शनको लागि आउने दर्शनार्थी तथा तीर्थालुहरूको बसोबास र खानपिनको बन्दोबस्त मिलाउन होमस्टे सञ्चालनको लागि स्थानीय समुदाय समेतको सहभागितामा अनुरोध भएमा यस कार्यविधिको अन्य व्यवस्थाहरूको अधिनमा रही सञ्चालन अनुमति दिन सकिनेछ।
- (२) होमस्टेमा ट्राभल एजेन्सी मार्फत आउने पर्यटकको विमा गराउने जिम्मेवारी सम्बन्धित ट्राभल एजेन्सीको हुनेछ। व्यक्तिगत रूपमा आउने पर्यटकको हकमा विमा गर्ने जिम्मेवारी सम्बन्धित पर्यटकको नै हुनेछ।
- (३) होमस्टे सञ्चालन गर्ने सञ्चालकले प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम नेपाल राष्ट्र बैङ्कको पूर्व स्वीकृति लिएर मात्र विदेशी मुद्राको कारोबार गर्न पर्नेछ।
- (४) होमस्टे सञ्चालन सम्बन्धी आधारभूत तालिम सम्बन्धित निकायहरू लगायत अन्य स्वीकृति प्राप्त तालिम केन्द्रहरूबाट प्राप्त गर्न सकिनेछ।
- (५) पर्यटकीय गतिविधिमा नै असर पर्ने गरी नाजायज काम (ठगी, चोरी, महिला हिंसा र अमानवीय व्यवहार) गरेको भनी कुनै पर्यटकबाट निवेदन पर्न आई सो कसुर ठहर भएमा वा अनुगमनको क्रममा प्रमाणित भएमा त्यस्तो निजी होमस्टे वा सामुदायिक होमस्टेको सदस्यलाई पुनः होमस्टे सञ्चालन गर्न नपाउने गरी स्थानीय तहले निजको दता खारेज गर्न सक्नेछ।
- (६) होमस्टेमा सञ्चालित कार्यक्रमहरू परिवार लक्षित गराउनु पर्नेछ।

२०. व्याख्या र प्रष्टिकरण:

यस कार्यविधि कार्यान्वयनका क्रममा कुनै दुविधा भएमा त्यसको व्याख्या र प्रष्टिकरण मन्त्रालयले गर्नेछ।

२१. संशोधन तथा हेरफेर:

यस कार्यविधि कार्यान्वयन गर्दा आउने बाधा अवरोधलाई सम्बोधन गर्न मन्त्रालयको सिफारिसमा मन्त्रिपरिषद्ले आवश्यकताअनुसार संशोधन र हेरफेर गर्न सक्नेछ।

२२. खारेजी तथा बचाउ:

- (१) होमस्टे सञ्चालन कार्यविधि, २०७५ खारेज गरिएको छ।
- (२) होमस्टे सञ्चालन कार्यविधि, २०७५ बमोजिम स्थापित होमस्टे यसै कार्यविधि बमोजिम भएको मानिनेछ।

अनुसूची-१
दफा ४ को सँग सम्बन्धित
होमिस्टेको वर्गिकरण

क वर्ग

१. वार्षिक रुपमाकम्तिमा १८०० पाहुना होमिस्टेमा बस्नेगरी आउने ।
२. खाना र सत्कारमा कम्तिमाम ७५% स्थानीय उत्पादन प्रयोग गरिने ।
३. सामाजिक उत्तरदायित्वका क्षेत्रमा कम्तिमा वार्षिक रु. पच्चीस हजार योगदान गर्ने ।

ख वर्ग

१. वार्षिक रुपमाकम्तिमा १००० पाहुना होमिस्टेमा बस्नेगरी आउने ।
२. खाना र सत्कारमा कम्तिमाम ५०% स्थानीय उत्पादन प्रयोग गरिने ।
३. सामाजिक उत्तरदायित्वका क्षेत्रमा कम्तिमा वार्षिक रु. दश हजार योगदान गर्ने ।

ग वर्ग

१. वार्षिक रुपमाकम्तिमा ५०० पाहुना होमिस्टेमा बस्नेगरी आउने ।
२. खाना र सत्कारमा कम्तिमाम ३०% स्थानीय उत्पादन प्रयोग गरिने ।
३. सामाजिक उत्तरदायित्वका क्षेत्रमा कम्तिमा वार्षिक रु. पाँच हजार योगदान गर्ने ।

अनुसूची-२

(दफा ६ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

होमिस्टे दर्ताका लागि दिइने निवेदन

श्री ताराखोला गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
अर्गल, बागलुङ ।

म/ हामीहरूले ..... वडा नं. .... टोल/गाँउ ..... मा
सञ्चालन गर्न लागेको .....होमिस्टेलाई होमिस्टे सञ्चालन कार्यविधि, २०७६ बमोजिम
सामुदायिक/ निजि होमिस्टेको रूपमा दर्ता गरी पाउन निवेदन गर्दछु/गर्दछौ ।
होमिस्टे सञ्चालन कार्यविधि निर्देशिका, २०७६ को अधिनमा रही आफ्नो होमिस्टे
सञ्चालन गर्दछौ ।

संलग्न कागजात:

१. होमिस्टे सञ्चालन गर्ने निवेदकको नागरिताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपी
२. होमिस्टे सञ्चालन गर्ने प्रत्येकन घरधनीको जग्गा घनी प्रमाण पुर्जा वा पैतृक सम्पति भल्कने प्रमाण वा मञ्जुरनामा वा भाडामा लिएको भए सो को सम्भौताको प्रतिलिपि ।
३. प्रत्येक घरधनीले होमिस्टे सञ्चालन गर्न मञ्जुर गरेको कागजात सहित होमिस्टे व्यवस्थापन तथा सञ्चालन समितिको निर्णयको प्रतिलिपी ।
४. व्यवस्थापन समिति गठन तथा दर्ता सम्बन्धी स्थानीय भेलाको निर्णय ।
५. सम्बन्धित वडाको सिफारिस।
६. आधारभूत प्रशिक्षण लिएको भए सो प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि ।

होमिस्टे युनिटहरू (दर्ता हुने व्यक्तिहरूको) विवरण ।

क्र.स.	सञ्चालकको नामथर	ठेगना
१.		
२.		
३.		
४.		
५.		

नोट: सामिदायिक होमिस्टेको हकमा होमिस्टे व्यवस्थापन तथा सञ्चालन समितिको अध्यक्ष वा अधिकार दिएको व्यवस्थापन समितिको सदस्यले निवेदन दिनुपर्नेछ ।

निवेदकको नामथर: .....

ठेगना: .....

मिति: .....

अनुसूची -३

(दफा ५ को उपसफा (२) सँग सम्बन्धित)

होमिस्टे सञ्चालनका आधारभूत मापदण्ड

१. होमिस्टेका लागि घर, कोठा र शैया:

- क. होमिस्टेसम्म पुग्नका लागि सहज पहुँच सफा र व्यवस्थित प्रबन्ध भएको, घरहरू मौलिक संस्कृति भल्कने रहावा हुरी, जँगली जनावर आदीबाट सुरक्षित हुनुपर्ने, खुला, हिलो तथा धुलो रहित सफा सुगधर हुनु पर्ने।
- ख. होमिस्टेमा पाहुनाका लागि कम्तिमा एउटा अलग्गै कोठा हुनुपर्नेछ ।
- ग. होमिस्टे सञ्चालन गर्ने एक घरमा बढीमा ४ कोठा पर्यटकका लागि छुट्याउन सकिनेछ ।
- घ. एउटा कोठामा बढीमा २ वटामात्र ओच्छ्यान रहनुपर्नेछ ।ओच्छ्यान कम्तिमा ६.५ फिट लम्बाई र ३ फिट चौडाईको हुनुपर्नेछ ।
- ङ. भुईँमा कार्पेट वा राडी वा सफा गुन्द्री ओच्छ्याइएको हुनु पर्नेछ ।
- च. ढोकामा खुट्टा पुछ्ने बोरा वा डिरम्याट भएको हुनुपर्नेछ ।
- छ. नरम खालको सेतो कपडाको तन्ना, ओढ्ने(सिरक) र सिरानी को व्यवस्था साथै एउटा सफा टावेल समेतको व्यवस्था हुनुपर्नेछ ।
- ज. कोठामा लुगा भुन्ड्याउने उचित व्यवस्था भएको हुनुपर्नेछ ।
- झ. कोठामा उज्यालोको उचित व्यवस्था हुनुपर्नेछ ।
- ञ. सुत्ने कोठामा धुवाँ आउने हुनुहुँदैन । भान्साकोठा र भन्याङ्ग कोठा पर्यटक सुताउनका लागि प्रयोग हुनु हुँदैन ।
- ट. सुत्ने कोठामा राम्रा राम्रा दृश्य र स्थानीय संस्कृति भल्कने तस्बिरहरू भएमा राम्रो हुनेछ ।
- ठ. फोहोर फाल्ने एउटा टोकरी(डस्टवीन) व्यवस्था हुनुपर्नेछ ।
- ड. प्रत्येक पाहुनाका लागि एकजोर चप्पलको व्यवस्था हुनुपर्नेछ ।
- ढ. भित्तामा एउटा अर्धकद देखिने ठुलो ऐना भुन्ड्याएको हुनुपर्नेछ ।

- ण. सम्भव भएसम्म सुत्ने कोठामा चिया टेबुल राख्नु राम्रो हुनेछ ।
- त. सम्भव भएसम्म सुत्ने कोठामा २ वटा कुर्सी राख्नु राम्रो हुनेछ ।
- थ. पर्यटकले देख्ने ठाँउमा त्यस होमस्टेका फरक खालका विशेषता र धार्मिक, ऐतिहासिक तथा रमणीय स्थानको बारेमा जानकारी दिने बोर्ड राख्नु राम्रो हुनेछ ।
- द. पर्यटकले पालना गर्नुपर्ने अनुसूची -४ बमोजिमका आचार सहिता प्रष्ट देखिने गरी उपयुक्त स्थानमा टास्नुपर्नेछ र सो आचार सहिताको बारेमा पाहुनालाई शुरुमै जानकारी दिनु पर्नेछ ।
- ध. होमस्टेका सेवा र वस्तुहरू सकेसम्म सुपथ र सर्वसुलभ रूपमा उपलब्ध हुनुपर्नेछ साथै मेनुमा उल्लेख भए बाहेकका अन्य किर्याकलाप/सेवामा पर्यटकलाई अतिरिक्त शुल्क तिर्न बाध्य पार्न हुँदैन ।

२. शौचालय र स्नानघर:

- क. सुबिधायुक्त तथा सफा आधुनिक(कमोड) र साधारण (प्यान) दुबैथरी शौचालय हुनु पर्नेछ ।
- ख. होमस्टे सञ्चालन गर्ने घर वा समुदायले नुहाउनका लागि सुबिधुक्त र सफा घरको व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।
- ग. स्नान घरमा पानीको बाल्टी, मग, साबुन, रुमाल आदि आधारभुत वस्तुहरू हुनुपर्नेछ

३. भान्सा कोठा र खाना खाने व्यवस्था:

- क. पाहुना राख्ने घर कोठा नजिक गाई, भैंसी, भेडाबाख्रा, सुँगुर, कुखुरा आदी बाँध्न वा पाल्न पाइने छैन ।
- ख. भान्सामा उन्नत वा सुधारिएको चुलो भएको हुनुपर्नेछ ।
- ग. पानीको सुबिधा मिलाउनु पर्ने र खानेपानी फिल्टर गरेर वा उमालेर मात्र दिने गर्नु पर्नेछ ।
- घ. स्थानीय खानाका परिकारहरूलाई स्वस्थकर ढंगले पकाउने र खुवाउने प्रबन्ध हुनुपर्नेछ ।
- ङ. खानाको खानको लागी स्थानीय सामग्रीबाट बनेका बेन्च, टेबुल, कुर्ची, कोडा, गुन्द्री, चकटी, मान्द्रो, पिका आदिको प्रबन्ध भए राम्रो हुनेछ ।
- च. खाना परिकारको विवरणखणस तथा मूल्य निर्धारण गरिएको (मेनु भएको) हुनुपर्नेछ ।

४. स्वास्थ्य, सरसफाई तथा सुरक्षा:

- क. होमस्टे सञ्चालक तथा परिवारका सदस्यहरू दीर्घरिगओ वा सरुवा रोगी नभएको हुनुपर्नेछ ।

ख. बास बस्ने कोठा तथा सुत्ने बिस्तारामा किरा। लामखुट्टे आदिबाट सुरक्षित भएको हुनुपर्नेछ।

ग. सामुदायिक रुपमा प्राथमिक उपचारको व्यवस्था हुनुपर्ने, खीला नाली र ढल नभएको हुनुपर्नेछ।

घ. वातावरण मैत्री कृषि, पर्यटन क्रियाकपाल, पर्यटकीय सम्पदाहरूको संरक्षण, सार्वजनिक शौचालयको व्यवस्था, फुलवारी वृक्षारोपन गरी हरियाली हुनुपर्नेछ।

५. मनोरञ्जन:

क. होमस्टेमा आउने पाहुनाहरूलाई परम्परागत लोकगित/संगितको अनुभूति दिलाउन नाच/नृत्य भौकी जस्ता मनोरञ्जनात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्नेछ।

ख. सम्भव भएसम्म स्थानीय कला, संस्कृति, परम्परा, चाडपर्व, रीति रिवाज भल्कने गरी Video clip/ Documentary देखाउनु पर्नेछ।

अनुसुची-४

(दफा ६ को उपदफा (३) साग सम्बन्धित)

होमस्टे दर्ता प्रमाणपत्र

ताराखोला गाउँपालिका

गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय

अर्गल, बागलुङ ।

प्रमाणपत्र संख्या:

मिति: .....

होमस्टे सञ्चालन प्रमाणपत्र

..... लाई होमस्टे सञ्चालन कार्यविधि, २०७६ मा व्यवस्था भए अनुसार सामुदायिक/निजी होमस्टेका रूपमा दर्ता गरी यो प्रमाणपत्र प्रदान गरिएको छ ।

- १) सदस्यको नाम:
- २) ठेगना:
- ३) मान्य अवधि:

HOME STAY OPERATION CERTIFICATE

..... Homestay is registered/renewed as a Community/Private Homestay under Homestay Operation Procedures, 2076 B.S.

- 1 Name of the ownerM
- 2 Address of the ownerM
- 3 Valid up toM

शर्तहरू:

- व्यवस्थापन तथा सञ्चालन समितिसँग समन्वय गरी पर्यटकहरूलाई बसोबासको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ
- चलन चल्तीकप वा निर्धारित मूल्यभन्दा बढी मूल्य लिनु हुदैन ।
- स्थानीय सामाजिक सांस्कृतिक वातावरणलाई नकरात्मक असर पर्ने खालका क्रियाकपाल गर्नु गराउनु हुदैन। यो प्रमाणपत्र तथा अनुसुची-४ बमोजिमको आचार सहिता सबैले देख्ने स्थानमा राख्नु पर्नेछ।
- व्यवस्थापन तथा सञ्चालन समितिसँग समन्वय गरी प्रत्येक वर्ष प्रतिवेदन बुभाउनु पर्नेछ।
- यो प्रमाणपत्र पक पक वर्षमा नवीकरण गराउनु पर्नेछ ।

अनुमतिपत्र प्रसान गर्ने अधिकृतको

नाम:

दर्जा:

दस्तखत:

मिति:

अनुसूची - ५

(दफा १० को खण्ड (ढ) सँग सम्बन्धित)

Code of conduct for the visitors(आचार संहिता)

The home stay visitors are expected to abide by the following points:

१. Do not force the owner for food, beverage and facilities not available at home stay. (होमस्टेमा उपलब्ध हुन नसक्ने खाना, पेय पदार्थ र सुबिधा बारे सञ्चालनलाई दबाव दिन पाइने छैन।)
२. Do not disturb people at home or outside. (होमस्टे र छिमेकीलाई असर पर्ने गरी होहल्ला गर्न पाइने छैन।)
३. Do not ask / demand any services beyond owner's capacity. (होमस्टे सञ्चालकको क्षमता बाहिरको सेवा सुबिधा माग गर्न पाइने छैन।)
४. Sexual violence, harassment or activities against the local cultural values strictly prohibited. (सामाजिक मूल्य मान्यता, धर्म संस्कृतिको हिसावले नपच्ने व्यवहार, गतिविधि, यौनजन्य हिंसा गर्न पाइने छैन।)
५. Respect the rights and rituals of the local people. Do not wear such clothes that are permissible to the community. (स्थानीय समुदायको रिति रिवाजलाई सम्मान गर्नुपर्नेछ र समुदायमा सहज हुने कपडाहरू लगाउनु पर्नेछ।)
६. Do not coerce the owner or the people in the community to indulge in immoral or illegal activities. Respect the household routine for entrance and exit. (अनैतिक र गैरकानुनी क्रियाकलाप गर्न समुदायलाई दबाव दिन हुँदैन। घरमा प्रवेश र बाहिर निश्किनको लागि घरेलु दिनचर्यालाई सम्मान गर्नुपर्नेछ।)
७. Supply and use of narcotics or any forms of psychotropic drugs at home or outside is strictly prohibited. (कुनै प्रकारका लठ्याउने प्रकारका लागु पदार्थ प्रयोग गर्न र विक्री वितरण तथा ओसारपसार गर्न सख्त मनाही छ।)
८. Respect the biodiversity and ecology of the environment. (जैविक विविधता र वातावरणीय परिस्थितिलाई सम्मान गर्नुहोस्।)

आज्ञाले,

नाम - राम प्रसाद शर्मा

प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत